

Warszawa, dnia 30 maja 2018 r.

Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych

w przedmiocie zgodności z prawem, w tym przepisami Kodeksu Etyki Radców Prawnych stosowania w działalności zawodowej wspólnego szyldu radcy prawnego oraz prawnika zagranicznego – adwokata niemieckiego (*Rechtsanwalt*).

Stan faktyczny:

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP otrzymała następujące zapytanie: *Czy zgodne z przepisami Kodeksu Etyki Radców Prawnych jest zastosowanie w obrocie wspólnego szyldu w przypadku wykonywania działalności zawodowej przez radcę prawnego w jednym biurze z prawnikiem zagranicznym – adwokatem niemieckim (Rechtsanwalt).*

Do zapytania zostało dołączone własne stanowisko radcy prawnego w przedmiocie zgodności z prawem oraz wizualizacja szyldu.

Stan prawny i wnioski:

W pierwszej kolejności zaznaczenia wymaga, że przepisy:

- ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 z późn. zm.),
- Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radców Prawnych oraz
- Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 94/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 13 czerwca 2015 r.

- **nie regulują kwestii zastosowania w obrocie wspólnego szyldu w przypadku wykonywania działalności zawodowej w jednym biurze przez radcę prawnego i prawnika zagranicznego.** Niniejsze stwierdzenie winno prowadzić do wniosku, że skoro nigdzie nie został przewidziany zakaz zastosowania w obrocie wspólnego szyldu, to należałoby uznać, że takowa sytuacja jest dozwolona. Gdyby ustawodawca lub organy samorządu chciały przewidzieć niedopuszczalność stosowania wspólnego szyldu, wówczas zostałyby to uregulowane wprost.

W przedmiotowej sprawie kwestią wątpliwą pozostaje wizualizacja szyldu.

Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 94/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 13 czerwca 2015 r. w § 5 ust 2 określa zasady umieszczenia tablicy z informacjami o wykonywaniu zawodu radcy prawnego. Zgodnie z § 5 ust 3 na tablicy umieszcza się:

1) w przypadku wykonywania zawodu w kancelarii radcy prawnego – oznaczenie „Kancelaria Radcy Prawnego” oraz imię (imiona) i nazwisko radcy prawnego;

2) w przypadku wykonywania zawodu w spółce cywilnej – nazwę spółki cywilnej ze wskazaniem zawodu lub zawodów wykonywanych przez wspólników w ramach spółki cywilnej, przy czym obligatoryjne jest zamieszczenie informacji o wykonywaniu zawodu radcy prawnego;

3) w przypadku wykonywania zawodu w formie osobowej spółki prawa handlowego, o której mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych – firmę spółki handlowej, ze wskazaniem zawodu lub zawodów wykonywanych w ramach tej spółki, przy czym obligatoryjne jest zamieszczenie informacji o wykonywaniu zawodu radcy prawnego.

Na tablicy mogą być dodatkowo umieszczone informacje obejmujące imiona i nazwiska wspólników spółek, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, którzy nie zostali ujęci w brzmieniu ich firm (nazw), przysługujące tytuły i stopnie naukowe w zakresie nauk prawnych, inne przysługujące tytuły zawodowe oraz dane teleadresowe, a także logo kancelarii radcy prawnego lub spółki. Informacje powyższe powinny być wyrażone w języku polskim; dopuszczalne jest również dodatkowe zamieszczenie tłumaczenia tekstu na język obcy. Zaleca się zamieszczenie na tablicy informacyjnej logo Krajowej Izby Radców Prawnych, stosownie do zasad przyjętych w przepisach odrębnych.

Intencją powyższych przepisów jest przekazanie klientowi informacji, że dany radca prawny wykonuje zawód w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, a nie przykładowo w formie spółki.

Prawnicy zagraniczni wykonują stałą praktykę na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1874). Zgodnie z przepisem art. 14 ustawy *jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką ma takie same prawa i obowiązki jak adwokat, a wpisany na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych – ma takie same prawa i obowiązki jak radca prawny. Dotyczy to również obowiązku przestrzegania zasad etyki zawodowej.* Z kolei zgodnie z przepisem art. 15 ust. 1 ustawy *prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką może wykonywać stałą praktykę w kancelarii indywidualnej, w zespole adwokackim, spółce jawnej, spółce komandytowo – akcyjnej, spółce komandytowej lub spółce partnerskiej.*

Na wskazanym szyldzie razem z radcą prawnym (...) ma widnieć prawnik zagraniczny - adwokat niemiecki (...), wykonujący zawód w formie jednoosobowej działalności gospodarczej. Wobec powyższego należałoby się odnieść tutaj do kwestii oznaczenia siedziby przez adwokata. Regulamin wykonywania zawodu adwokata w kancelarii indywidualnej lub w spółkach określa w § 4 ust. 4 regulaminu wykonywania zawodu adwokata, że *lokal powinien być oznaczony zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym że oznaczenie winno wskazywać w sposób nie budzący wykonywanie w tym lokalu zawodu adwokata przez użycie słów „adwokat”, „adwokaci” „adwokacki”, w dowolnej formie gramatycznej.* Regulamin określa szczegółowe zasady wykonywania zawodu adwokata i jest stosowany odpowiednio do prawników zagranicznych. Z kolei zgodnie z § 4 ust. 8 regulaminu wykonywania zawodu adwokata *prawnik zagraniczny w rozumieniu ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, wpisany na listę prawników zagranicznych prowadzoną przez okręgową radę adwokacką umieszcza w oznaczeniu lokalu, w którym wykonuje stałą praktykę, tytuł zawodowy uzyskany w państwie macierzystym wyrażony w języku urzędowym tego państwa.*

Analiza przepisów obu samorządów prowadzi do wniosku, że oznaczenie formy wykonywania zawodu nie może wprowadzać klienta w błąd. Nazwa: (...) – (...) – **Adwokat Niemiecki, Radca Prawny** nie spełnia wymogów w sprawie tablic informacyjnych o wykonywaniu zawodu radcy prawnego wprowadzonych przez samorząd radcowski. Przedstawiona wizualizacja szyldu jest nieczytelna i mogłaby sugerować, że nazwa (...) – (...) stanowi nazwisko dwuczłonowe jednego prawnika. Można również interpretować szyld, jakoby ta sama osoba była jednocześnie adwokatem niemieckim oraz radcą prawnym. Inne spojrzenie powoduje wrażenie, jakoby działalność prawnicza była wykonywana w formie spółki.

O ile Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP nie może wiążąco przesądzić w kwestii sprecyzowania na szyldzie formy wykonywania zawodu przez prawnika zagranicznego będącego adwokatem niemieckim, o tyle wyraża pogląd z punktu widzenia radcy prawnego prowadzącego wspólną działalność z przedstawicielem innego zawodu, że „wspólna” tablica/szyld może być wyrażony w następujący sposób:

Kancelaria Radcy Prawnego (... ..)
Kancelaria Adwokacka (... ..), Rechtsanwalt

Stanowisko sformułowano na podstawie następujących aktów prawnych:

1. ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 z późn. zm.)
2. Kodeks Etyki Radcy Prawnego stanowiący załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radców Prawnych
3. Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego, stanowiący załącznik do uchwały nr 94/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 13 czerwca 2015 r.
4. ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1874 z późn. zm.).
5. ustawa z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368 z późn. zm.)
6. zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu
7. Regulamin wykonywania zawodu adwokata w kancelarii indywidualnej lub spółkach

Opinię przygotował:
r. pr. Stefan Mazurkiewicz

Przewodniczący Komisji
r. pr. Ryszard Wilmanowicz